

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag
Statens hus
7468 TRONDHEIM

Deres ref.:
Saksbehandler: SKU
Vår ref.: 09/3049
Dato: 09.06.2009

Fortolkning - pasientrettighetsloven kapittel 4 A - vedtakskompetanse

Vi viser til e-post av 30. april fra Helsetilsynet i Sør-Trøndelag v/Mona B. Parow, samt kopi av brev fra tannlege Asle Hjelle (Øst tannlegedistrikt) vedrørende varighet av vedtak etter pasientrettighetsloven (pasrl.) kapittel 4 A, samt tannpleieres vedtakskompetanse.

1. Varighet av vedtak etter pasientrettighetsloven kapittel 4 A

Helsetilsynet ber om direktoratets synspunkter på varigheten av vedtak etter pasrl. § 4 A-5. Spørsmålet relateres seg til varigheten av vedtak knyttet til tannbehandling som kan gjennomføres i løpet av en dag, men der tidspunktet for tannbehandlingen kan være usikkert når vedtaket fattes, for eksempel fordi timebestilling må endres pga omprioriteringer av pasienter og lignende.

Vedtak om tvungen helsehjelp kan treffes for inntil ett år av gangen, jf. pasrl. § 4 A-5. Grensen er satt av hensyn til pasientens rettsikkerhet, og er en garanti for at behovet for opprettholdelse av den helsehjelpen som gjennomføres med tvang vurderes med jevne mellomrom.

Det går fram av forarbeidene til loven at lovgiver anser at de aller fleste vedtak vil være kortvarige, og adgangen til å treffe vedtak av lengre varighet gjelder unntaksvis og i situasjoner der dette er det mest hensynsfulle overfor pasienten fordi det skaper stabilitet og forutsigelighet ved pleie- og omsorgstjenester av løpende karakter - typisk tilbakeholdelse i institusjon. Se nærmere Ot.prp. nr 64 (2005-2006) s. 54.

Dette utgangspunktet bør likevel ikke hindre at det kan settes en tidsramme av noe varighet på vedtak om helsehjelp som er en engangsforeteelse, typisk tannbehandling for å behandle en konkret, vesentlig tannskade, dersom omberamninger av tannlegetimer, operasjoner mv. pga mer presserende helsehjelpstilfeller osv. er en risiko. Hvor lang varighet som kan aksepteres av hensyn til pasientens rettsikkerhet og helsehjelpsbehov må vurderes i det konkrete tilfelle. Ett år synes imidlertid å være lengre tid enn hva som normalt må kunne aksepteres. Det må spørres om dette er forenlig med pasientens helsehjelpsbehov og rett til nødvendig helsehjelp. En annen sak er at dersom så vidt lang frist for behandling kan settes uten risiko for at vesentlig helseskade i mellomtiden inntreffer, er det grunn til å revurdere om vilkåret om "risiko for

Helsedirektoratet • Divisjon spesialisthelsetjenester

Avd. bioteknologi og generelle helselover
Hanne Skui, tlf.: 24 16 32 97

Postboks 7000 St. Olavs plass, 0130 Oslo • Besøksadresse: Universitetsgata 2, Oslo • Tlf.: 810 20 050
Faks: 24 16 30 01 • Org. nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

vesentlig helseskade” er oppfylt på det tidspunktet man fatter vedtaket, jf. § 4 A-3 annet ledd bokstav a).

Dersom det aksepteres at det settes frist av noen måneders varighet for vedtak om tvungen helsehjelp som beskrevet i henvendelsen fra helsetilsynet, bør det gjøres særskilt oppmerksom på at helsepersonellet plikter å foreta en løpende vurdering av behovet for å opprettholde vedtaket, jf. pasrl. § 4 A-4 fjerde ledd. Noe som i realiteten betyr at helsepersonell må vurdere behovet for helsehjelpen på nytt når tidspunktet for gjennomføringen inntreffer.

2. Tannpleieres vedtakskompetanse

Helsetilsynet ber videre om direktoratets synspunkter på om tannpleiere kan fatte vedtak om tvang etter pasientrettighetsloven kapittel 4 A i forbindelse med tannhelsehjelp, herunder om tannpleiere kan fatte vedtak om bruk av sederende legemidler.

Vedtak om ytelse av helsehjelp etter pasrl. § 4 A-5 fattes av det helsepersonell som er ansvarlig for helsehjelpen, jf. første ledd.

Det er en forutsetning at helsehjelpen ytes på en faglig forsvarlig måte, noe som bl.a. innebærer at den som fatter vedtaket må være i stand til å vurdere om vilkårene for å yte helsehjelp med tvang er oppfylt, herunder vurdere alle konsekvenser av et vedtak om tvang. Helsepersonellet som skal fatte vedtak om å gi legemiddel med tvang, må for eksempel ha kvalifikasjoner til å vurdere om legemiddelet endrer farmakologiske egenskaper dersom det blir administrert på annen måte enn forskrevet, for eksempel skjult i mat eller drikke. Hvem som skal regnes som kvalifisert, må vurderes i det enkelte tilfelle.

Det går fram av forarbeidene at den som anses kvalifisert til å treffe vedtak etter pasl. § 4 A-5 vanligvis vil være lege eller tannlege, ettersom helsehjelpen gjerne krever medisinske eller odontologiske vurderinger. Det kan likevel ikke utelukkes at annet helsepersonell kan være kvalifisert til å treffe vedtak om helsehjelp som pasienten motsetter seg. I forarbeidene legger for eksempel til grunn at sykepleier/hjelpepleier kan ha kompetanse til å vurdere om vilkårene for tvang er tilstede i forbindelse med pleie som pasienten motsetter seg, jf. Ot.prp. nr. 64 (2006-2007) side 52.

Med utgangspunkt i ovennevnte deler direktoratet helsetilsynets vurdering av at tannpleiere etter en konkret vurdering i det enkelte tilfelle kan ha vedtakskompetanse etter pasrl. § 4 A-5. Forutsetningen er at tannpleieren er den som er ansvarlig for gjennomføring av den aktuelle helsehjelpen, for eksempel klinisk undersøkelse av tannhelsetilstand eller gjennomføring av munnhygiene. Tannpleieren vil altså ikke kunne fatte vedtak om helsehjelp som en tannlege er ansvarlig for. Videre er det en forutsetning at tannpleieren har de faglige forutsetninger for å vurdere alle konsekvenser av vedtaket, for eksempel hvilke konsekvenser bruk av fysisk makt (holding og lignende) kan ha på pasientens helsetilstand for øvrig.

Direktoratet anser imidlertid at vedtak om å gi sederende legemidler i forbindelse med tvungen tannbehandling, skal treffes av lege eller tannlege. Dette må gjelde selv om annet helsepersonell, for eksempel tannpleier, administrerer legemiddelet. Det er i

overensstemmelse med den fortolkning direktoratet har lagt til grunn ved lignende forespørsler vedrørende hjelpepleieres/sykepleieres kompetanse i forbindelse med tvangsvedtak om bruk av reseptbelagte legemidler.

Vennlig hilsen

Ragnhild Castberg e.f.
avdelingsdirektør

Hanne Skui
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk